

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ**

**ПРОГРАМА З КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ
(СЛІПІХ ТА ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ) ДЛЯ 1-4 КЛАСІВ**

«Корекція розвитку: соціально-побутове орієнтування»

Укладач:

Легкий О.М ., к.пед.н., ст.н.сп., старший науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями зору
ІСП НАПН України

Київ - 2018

Пояснювальна записка

Школярі з обмеженими можливостями здоров'я мають рівні права на розвиток, освіту. Соціально-побутове орієнтування покликане створювати умови для успішної соціалізації учнів з обмеженими можливостями здоров'я, формування в них знань й умінь, що сприяють соціальній адаптації, підвищення рівня розвитку учнів.

Головна мета занять із соціально-побутового орієнтування в початковій школі - допомогти учневі з порушенням зору адаптуватися до шкільного життя, активно включитися в неї, сформувати в неї початкові, але адекватні уявлення про побутову й соціальну сфери життя людини. Заняття по соціально-побутовому орієнтуванню проводяться з урахуванням вікових й індивідуальних особливостей і можливостей дітей з порушеннями зору.

Метою даної програми є створення умов, що сприяють максимальному розвитку особистості, задоволенню освітніх і творчих потреб кожної дитини; збереженню й підтримці її фізичного здоров'я, формування знань та вмінь, пов'язаних з власною поведінкою у різних життєвих ситуаціях, вироблення навичок спілкування з оточуючими людьми, оволодіння життєво-важливими побутовими вміннями і навичками.

Основними завданнями курсу є:

- оволодіння необхідними вміннями та навичками самообслуговування;
- формування навичок спілкування з людьми в різних ситуаціях і мобільності в навколишньому просторі;
- формування знань, умінь і навичок здорового способу життя, охорони та збереження зору;
- формування умінь і навичок використання засобів зв'язку, транспортних засобів, магазинів, медичної допомоги.

Навчання проводиться в наступних основних формах: практичні роботи, бесіди, ігри, екскурсії.

Бесіда є важливим методом при проведенні занять по соціально- побутовому орієнтуванню. Вона може бути вступною, а також може використовуватися для закріплення отриманих знань або повторення пройденого. Бесіда завжди повинна супроводжуватися використанням засобів наочності з урахуванням особливостей сприйняття матеріалу даною категорією дітей.

Сюжетно - рольові ігри займають важливе місце при навчанні соціально-побутовому орієнтуванню. Ігри полегшують дітям засвоєння правил поведінки й навичок спілкування.

Екскурсії можуть носити ознайомлюючий характер або практичний, можуть випереджати вивчення теми, можуть бути поточними або завершальними.

Оволодіння навичками соціально - побутового орієнтування полегшує соціально - психологічну адаптацію дітей з порушенням зору до сучасних умов життя. Заняття із соціально-побутової орієнтації тісно пов'язані з формуванням життєвих компетентностей та соціалізації учнів з порушенням зору, а також мають важливе практичне значення в повсякденному житті учнів.

Програма рекомендована для використання педагогами, які працюють в умовах різних спеціальних та інклюзивних загальноосвітніх навчальних закладів, навчально-виховних комплексів, навчально-реабілітаційних центрів, інклюзивно-ресурсних центрів

1 КЛАС

К- сть год.	Тема заняття	Завдання	Вправи
	<i>Гігієна і здоров'я.</i>	Розвиток уявлень з правил особистої гігієни, миття рук, догляд за очима та окулярами, виховання бережливого ставлення до свого здоров'я. Правильна постава. Значення правильної постви для збереження здоров'я.	«Щоб бути здоровим»: правила особистої гігієни, їх значення для збереження і зміцнення здоров'я. «Миття рук»: вміти користуватися предметами особистої гігієни, знати їх призначення. «Як правильно»: вміти правильно сидіти та стояти, слідкувати за своєю осанкою.
	<i>Вчимося ввічливості.</i>	Формування соціально-адаптивних навичок перебування у колективі, громадських місцях. Розвиток уявлень про правила етикету у спілкуванні з однолітками та дорослими, різноманітні форми звертання, вживання слів ввічливості у розмові.	«Ми друзі»: вміти правильно вітатися і спілкуватися із своїми однолітками. Розвиток емоційної сфери на основі формування початкових уявлень про позитивні якості особистості. «Складання діалогів»: звертання до дорослих, тактовність і ввічливість при розмові.
	<i>Вчимося охайності.</i>	Розвиток уявлень про види одягу й головних уборів. Сезонний одяг. Підбір одягу відповідно до сезону. Догляд за одягом та його зберігання.	«Види одягу»: вміти підбирати одяг та взуття відповідно до сезону та погодних умов. Розміщення одягу на вішаках та у шафах.

	<i>Вчимося готувати.</i>	Розвиток уявлень про продукти харчування, правил особистої гігієни (миття рук) для безпечного споживання їжі. Розвиток уявлень про посуд, його види та призначення, способи користування ним.	«На сніданку» ознайомлення з кухнею, знати та дотримуватись правил поведінки за столом, вміти користуватись столовим посудом. «Приготування бутербродів, чаю»: оволодіння способами приготування чаю та бутербродів.
	<i>Будинок, у якому ми живемо.</i>	Розвиток уявлень про житлові будинки, будинкові пристрої, їх призначення й правила користування ними.	«Будинок, в якому ми живемо»: правила користування ліфтом, правила поведінки на сходах та в під'їздах. Розвиток навичок просторового орієнтування.
	<i>Дорога до школи.</i>	Формування уявлень про види громадського транспорту. Формування уявлень про призначення зупинок, пішохідних переходів та правила поведінки, яких слід дотримуватися на них.	«Ми – пасажери»: орієнтування у видах громадського транспорту та правил безпечної поведінки, правил посадки і висадки з транспорту. «Дорога до школи»: екскурсія до зупинки, пішохідного переходу.
	<i>У магазині.</i>	Розвиток соціально-адаптаційних навичок перебування у громадських місцях, поводження та ввічливості.	«Продавець – покупець»: вміти задавати питання продавцеві, купувати продукти. Розвиток зверненого мовлення.

2 КЛАС

К-сть год.	Тема заняття	Завдання	Вправи
	<i>Гігієна і здоров'я.</i>	Охорона здоров'я та зору. Дотримання норм зорового навантаження. Вивчення прийомів зняття зорової втоми.	«Охорона здоров'я та зору»: знати правила дотримання режиму зорового та фізичного навантаження, вправи для очей.
	<i>Вчимося ввічливості.</i>	Правила поведінки в гостях. Розвиток зв'язного мовлення (підтримка бесіди, висловлювання своїх думок).	«Йдемо в гості»: знати правила поведінки в гостях. Організація та проведення днів народжень товаришів. Правила прийому та вручення подарунків.
	<i>Вчимося охайності.</i>	Розвиток уявлень про основні види застібок на одязі й взутті. Застібання застібок, зміна одягу та взуття після уроків фізкультури.	«Догляд за одягом та взуттям»: вміти доглядати за своїм одягом та взуттям, користуватись застібками одягу та взуття.
	<i>Вчимося готувати.</i>	Розвиток уявлень про продукти, їх харчову цінність та умови зберігання. Розвиток дрібної моторики, координації рухів. Виховання навичок взаємодопомоги.	«Сервірування столу»: розвиток культури столового етикету, оволодіння прийомами сервірування столу, користування столовим приладдям, приготування бутербродів, чаю, прибирання посуду.
	<i>Будинок, у якому ми живемо.</i>	Розвиток уявлень про правила організації робочого місця школяра з порушенням зору. Розвиток навичок дотримання порядку на своєму місці.	«Організація робочого місця»: вміти правильно організувати своє робоче місце відповідно до офтальмологічних вимог. Користування настільними лампами.

	<i>Дорога до школи.</i>	Розвиток уявлень про пішохідний перехід. Розвиток уваги, мислення, просторового орієнтування, послідовності практичних дій.	«Перехід вулиці»: знати правила переходу вулиці при наявності світлофора та без нього. Формування способів безпечного поведження.
	<i>У магазині.</i>	Формування уявлень про торговельні заклади, їх відділи та види товарів, які можна в них придбати (кулінарія, техніка, одяг).	«Де я можу це придбати?»: розвиток мислення на основі класифікації різноманітних товарів за їх призначенням. Розвиток діалогічного мовлення.
	<i>Засоби зв'язку.</i>	Формування уявлень про основні засоби зв'язку, розвиток соціально-адаптивних навичок, умінь звертатись за допомогою.	«Телефон»: знати основні засоби зв'язку (стаціонарний та мобільний телефон, пошта, заклади зв'язку), вміти користуватись телефоном.

3 КЛАС

К-сть год.	Тема заняття	Завдання	Вправи
	<i>Гігієна і здоров'я.</i>	Правила гігієни зору. Гімнастика для очей. Прийоми знімання зорової втоми. Режим зорового навантаження.	«Гімнастика для очей»: вміти самостійно виконувати комплекс гімнастичних вправ для очей, та вміти контролювати зорове навантаження.
	<i>Вчимося ввічливості.</i>	Розвиток уявлень про сім'ю. Відносини з батьками. Правила поведінки в родині. Надання допомоги старшим.	«Родинне свято»: встановлення особистих взаємин в родині, групі, класі. Адаптація дітей з порушенням зору до перебування в суспільних місцях, колективі.
	<i>Вчимося охайності.</i>	Розвиток уявлень про види одягу: робочий, спортивний, святковий, повсякденний. Догляд за одягом, його зберігання. Складання одягу в шафу.	«Види одягу»: вміти самостійно підбирати одяг та взуття відповідно до ситуації. «Складання одягу в шафі»: знати правила догляду за повсякденним одягом, його зберігання.
	<i>Вчимося готувати.</i>	Розвиток уявлень про продукти харчування, правила особистої гігієни для безпечного споживання їжі. Розвиток культури столового етикету.	«Овочі і фрукти»: різноманітність продуктів харчування, їх значення в житті людини. Вітаміни. Приготування овочевого та фруктового салату.
	<i>Будинок, у якому ми живемо.</i>	Призначення житлових приміщень. Меблі. Планування власної кімнати. Правила поведінки вдома. Важливі речі у будинку.	«Моя кімната»: планування інтер'єру власної кімнати, розміщення меблів. робочого столу. Освітлення робочого місця (природне, електричне).

	<i>Дорога до школи.</i>	Розвиток уявлень про види пасажирського транспорту, правила посадки та висадки пасажирів, правила безпечної поведінки в транспорті.	«Ми пасажири»: перебування в різних видах транспорту, формування правил поведінки на зупинках, пішохідних переходах, умінь пересуватися пішохідним маршрутом, звертатись за допомогою.
	<i>У магазині.</i>	Розвиток уявлень про торгівельні заклади, їх відділи та види товарів. Розвиток мислення та діалогічного мовлення на основі класифікації різних видів товарів.	«У магазині»: формування довільної діяльності, вміння роздивлятись товари, виділяти основні ознаки, класифікувати різні види товарів за їх призначенням, знати їх назви.
	<i>Засоби зв'язку.</i>	Розвиток уявлень про заклади зв'язку, їх відділи та призначення. Розвиток зв'язного мовлення при написанні листа.	«Поштові відправлення»: знати види поштових відправлень, вміти написати листа, вітальну листівку, правильно заповнювати адресу.
	<i>Медицина допомога.</i>	Конкретизація уявлень про медикаменти та обладнання домашньої аптечки та способи користування ними.	«У лікаря»: вміти визначати температуру тіла за допомогою термометра, знати правила першої допомоги: обробка рани і накладання пов'язки.

4 КЛАС

К-сть год.	Тема заняття	Завдання	Вправи
	<i>Гігієна і здоров'я.</i>	Уточнення та розширення знань про правила дотримання режиму зорового та фізичного навантаження.	«Охорона здоров'я та зору»: знати правила дотримання режиму зорового та фізичного навантаження, вправи для очей.
	<i>Вчимося ввічливості.</i>	Розвиток уявлень про загальноприйняті норми поведінки в різних суспільних місцях та ситуаціях. Організація та проведення днів народження.	«День народження»: правильно поводитися при зустрічі й розставанні з однолітками, дорослими у різних ситуаціях; чемно звертатися із проханням, запитанням до однолітків та дорослих.
	<i>Вчимося охайності.</i>	Розвиток умінь та навичок самообслуговування, охайності, старанності. Формування способів та послідовності практичних дій.	«Догляд за одягом та взуттям»: знати правила, прийоми та способи догляду за своїм одягом та взуттям. Розвиток навичок самоорганізації, практичної діяльності.
	<i>Вчимося готувати.</i>	Розвиток культури столового етикету, навичок взаємодії, дисциплінованості. Сервірування столу та користування столовим приладдям.	«Сервірування святкового столу»: стежити за своєю поставою, правильно сидіти за столом, користуватися столовими приладами, серветкою, красиво й акуратно споживати їжу.
	<i>Будинок, у якому ми живемо.</i>	Функціональні частини житла: для приготування їжі, для сну, для відпочинку, для праці. Обладнання інтер'єру.	«Інтер'єр житлових приміщень»: українські національні традиції в інтер'єрі сучасного житла. Кімнатні рослини в інтер'єрі. Догляд за рослинами.
	<i>Дорога до школи.</i>	Розвиток просторової орієнтації на основі визначення пунктів міста, встановлення до них відстані,	«Мандрівка по місту»: найбільш раціональні маршрути пересування в різні пункти міста, села, селища, найближчих

		розробки раціонального маршруту.	населених пунктів.
	<i>У магазині.</i>	Розширення уявлень про торгівельні заклади, їх відділи та види товарів, які можна в них придбати. Розвиток діалогічного мовлення.	«Послідовність купівлі товарів»: вміти вибрати потрібний товар, знайти або запитати його ціну, здійснювати дрібні покупки.
	<i>Засоби зв'язку.</i>	Розвиток уявлень про електронні засоби зв'язку, електронну пошту, мобільний телефон. Розвиток мислення, планувальних та практичних дій.	«Надсилання смс-повідомлення»: вміти набирати текст та відправляти короткі повідомлення з мобільного телефону. Розвиток зв'язного мовлення на основі формування умінь складати повідомлення.
	<i>Медична допомога.</i>	Розвиток уявлень про сутність лікувально-профілактичної та лікувально-відновлювальної роботи з лікування та профілактики зору.	«Відвідання офтальмологічного кабінету»: знати важливість регулярного контролю за станом зору, важливість комплексного лікування та профілактики зору.